

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ
КАФЕДРА РОМАНО-ГЕРМАНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ**

ПРОБЛЕМИ ЛІНГВІСТИЧНОЇ СЕМАНТИКИ

**II МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА
ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЯ**

23 листопада 2017 р.

РІВНЕ 2017

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ
КАФЕДРА РОМАНО-ГЕРМАНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ**

ПРОБЛЕМИ ЛІНГВІСТИЧНОЇ СЕМАНТИКИ

**II МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА
ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЯ**

23 листопада 2017 р.

РІВНЕ 2017

УДК 81.373.2+811.111+81.161.2

Л.О. Павловська, канд. філол. наук
Рівненський державний гуманітарний університет, Рівне

ПРАГМАЛІНГВІСТИЧНЕ ВИРАЖЕННЯ ВЕРБАЛЬНИХ ФОРМУЛ ПОБАЖАНЬ У РІЗНОСТРУКТУРНИХ МОВАХ

Мова відіграє активну функцію, відтворюючи логічну куртину світу. Наповненість виразністю в засобах мови, яка є показником її рівня розвитку та ступеня досконалості, може відтворюватися в мовленнєвому акті. Фразеологічний фонд мови є одним із найяскравіших, живим невичерпним джерелом, національним надбанням, який забезпечує літературну мову новими можливостями вираження та засобами, вплив яких надає мові яскравих національних рис і той неповторний колорит, який відрізняє одну мову від іншої.

Дослідження фразеологічної картини світу в руслі лінгвокультурологічного підходу виявляє те, що вона представлена в мові як єдність когнітивного та оцінного аспектів. Фразеологічні одиниці, які є еталоном народної мудрості, сприймаються особистістю як аксіоми, що зумовлює, в свою чергу, їх сприйняття як квінтесенції мовної національної свідомості. О. Добриднева зазначає, що фразеологічна одиниця в мовній свідомості є «вербалізованим продуктом вторинного відображення картини світу», тобто вона має здатність «сигналізувати про ціннісне відношення мовця до світу, який пізнається, про його емоційний стан і створювати необхідний для реалізації комунікативного задуму прагматичний ефект» (Добриднева, 2000, с. 96)

Актуальність дослідження фразеологічних одиниць в комунікативно-прагматичному та лінгвокультурологічному аспектах базується на вивченні взаємодії людини і мови. Дослідження вербальних формул побажань дає можливість виявити і описати мовні засоби і способи, які втілюються у фразеологізмах через оцінку, відтворюючи національно-культурну семантику. Специфіка вербальних формул побажань полягає у ритуалізації та стереотипізації мовних одиниць, які, вичленовуючись із загального мовленнєвого потоку, перетворюються на стійкі словосполучення та

вислови і набувають властивостей мовленнєвих актів. Вони втрачають такі риси, як інформативність, денотативність, а служать засобом вираження оцінності та експерсивності. Відбиваючи національномовні картини світу, вони стандартизуються в конкретному етнічному колективі в процесі вторинного семіозису.

Побажальні формули становлять специфічну прагматичну підсистему як особливі мовні знаки, що перебувають на периферії оптативних висловлювань і на периферії ритуалізованих текстів високого ступеня стійкості словесної структури, яка дозволяє зберегти мотиви і символи архаїчного мислення [54, с. 271; 56, с. 218–219]. Такі тексти функціонують у мові як стійкі завершені висловлювання, що частково втратили зв'язок із вербально-магічними формулами і перетворилися на реакції на певні повідомлення чи події, зорієнтовані на типові ситуації комунікації. Вчені такі фраземи трактують як ситуативні, оскільки вони вживаються у чітко окреслених ситуаціях соціальної взаємодії [90], ритуальної та етикетної поведінки [1].

Специфіка української та англійської культури та її особливості мають певні відмінності в оцінній свідомості представників досліджуваних лінгвокультур. При цьому національно-культурна специфіка побажання як мовленнєвого акту проявляється у змісті та формі даних висловлювань. В них збереглися сліди архаїчного світогляду людини, яка не відділяла себе від навколишньої природи, та вірила в магічну силу слова, а також в їх основу покладено інтенцію мовця, його намір і бажання.

Позитивно оцінна семантика реалізується у таких типових структурних моделях, що базуються на апеляції

1) до самого адресата:

– експлікований імператив загальної активної вітальної семантики (*vita* “життя”) – *будь, живи* + семантичний актант загальної семантики “*благо*”: укр. *Будь здоровий і щасливий* [Паз., с. 318], *Будь здоровий, як вода, а щасливий, як земля* [Паз., с. 318].

– експлікований імператив загальної активної семантики ‘*отримуй*’ + семантичний актант ‘*благо*’: *Have a care!* [АУФС, с. 455].

– імплікований імператив вітального дієслова *щоб ти був (щоб ви були)* + семантичний актант “*благо*”: англ. *May you have all the*

happiness and luck that life can hold [202], укр. *Щоб ти ся мав, як свята земля* [Паз., с. 321], *Щоб ти був з роси та води* [СУ].

2) до вищої добродайної сили:

– імператив із семантикою “дати”, “послати”, “ударувати”, “благословити” + дейктичний актант тобі (вам) + семантичний актант “благо”: англ. *God (Lord) bless you* [АУФС, с. 119], *God bless your soul*, *God bless your heart* [АУФС, с. 119], укр. *Дай, Боже, тобі з неба, чого тобі треба* [Ном., с. 90], *Дай, Боже, разом двоє – щастя і здоров'я* [Паз., с. 320], *Доброму чоловіку продовж, боже, віку* [Паз., с. 320].

Таким чином, аналізований матеріал свідчить, що лексичний склад побажальних формул виявляє стійкий зв'язок із їх граматичною моделлю. Завдяки відомим адресатові типовим граматичним моделям благопобажань, загалом симетричним у досліджуваних мовах, він спроможний ідентифікувати прагматичну інтенцію адресанта з огляду на особливості комунікативної ситуації. У благопобажаннях імперативна конструкція актуалізується у напрямку активності або самого адресата благопобажання, або у напрямку вищої благодатної сили, проте і в першому, і в другому випадку на рівні семантичних актантів простежується загальна конструктивна семантика вітальності та обдаровування.

ЗМІСТ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЛІНГВІСТИЧНОЇ СЕМАНТИКИ: ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ

BAUZER A. MODELING THE SYNTACTICAL
RELATIONS: A CROSS-LINGUISTIC PERSPECTIVE 3

DEMENCHUK O. TOWARDS A TYPOLOGY OF
SEMANTIC DERIVATION MODELS 6

ПРОБЛЕМИ КОГНІТИВНОЇ СЕМАНТИКИ

ПОТАПЧУК С.С. СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО
ВИВЧЕННЯ КОНЦЕПТУ 10

ПРОБЛЕМИ ЗІСТАВНОЇ СЕМАНТИКИ

АЛАДЬКО Д.О. МОТИВАЦІЙНІ МОДЕЛІ
НОМІНАЦІЙ АРТЕФАКТІВ В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА
УКРАЇНСЬКИХ МОВАХ 14

АЛАДЬКО О.Д. НОМІНАЦІЇ ОДЯГУ В АНГЛІЙСЬКІЙ
ТА УКРАЇНСЬКИХ МОВАХ 17

ВАСИЛЬЄВА О.Є. СМАКОВІ НОМІНАЦІЇ В
АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ 20

ВАСИЛЬКІВ Л. СЕМАНТИЧНА ДЕРИВАЦІЯ
ВІЗУАЛЬНИХ НОМІНАЦІЙ В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА
УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ 23

ГЕРАСИМОВА Н.І. ОЛЬФАКТОРНІ НОМІНАЦІЇ У
ФРАНЦУЗЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ 28

ГРЕБЕНЮК Ю. СЕМАНТИЧНА ДЕРИВАЦІЯ ТЕМПЕРАТУРНИХ НОМІНАЦІЙ В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ	30
ДАВИДОВИЧ Х.В. ТИПИ ВІДПОВІДНОСТЕЙ СЕМАНТИЧНИХ ДЕРИВАЦІЙ НОМІНАЦІЙ НА ПОЗНАЧЕННЯ СТРАХУ В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ	34
ДОРОШКЕВИЧ М.В. СЕМАНТИЧНА ВІДПОВІДНІСТЬ ЗВУКОВИХ НОМІНАЦІЙ У ФРАНЦУЗЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКИХ МОВАХ	40
КІНАЩУК А.В. ТИПИ СЕМАНТИЧНИХ ВІДПОВІДНОСТЕЙ ІРАЦІОНАЛЬНОЇ ЛЕКСИКИ (НА МАТЕРІАЛІ АНГЛІЙСЬКОЇ, НІМЕЦЬКОЇ ТА УКРАЇНСЬКОЇ МОВ)	43
КУЧМА Т.В. ТАКСОНОМІЯ ВТОРИННИХ НОМІНАЦІЙ НА ПОЗНАЧЕННЯ ІЄРАРХІЇ СУСПІЛЬСТВА	49
МІЗІН К.І. ЕТНОУНІКАЛЬНІ ЕМОЦІЙНІ КОНЦЕПТИ ЯК ОБ'ЄКТ ВИВЧЕННЯ ЗІСТАВНОЇ ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЇ	52
НАУМЮК В.М. СЕМАНТИЧНА ДЕРИВАЦІЯ КОЛОРАТИВНИХ НОМІНАЦІЙ В УКРАЇНСЬКІЙ, АНГЛІЙСЬКІЙ ТА НІМЕЦЬКИХ МОВАХ	55
НЕМЕРИШИНА М.В. СПЕЦИФІКА ПОНЯТІЙНИХ СЕГМЕНТІВ ВИРАЖЕННЯ КОНЦЕПТУ «ДРУЖБА» У ЇХ СИНОНІМІЧНИХ НОМІНАЦІЯХ	59

СОБШАН Є.О. СЕМАНТИЧНА ВІДПОВІДНІСТЬ
НОМІНАЦІЙ БОЛЮ ТА ДИСКОМФОРТНИХ
ВІДЧУТТІВ В УКРАЇНСЬКІЙ, АНГЛІЙСЬКІЙ ТА
ФРАНЦУЗЬКІЙ МОВАХ 64

ЦУП О.В. ЕТИМОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ
ЗВУКОВИХ НОМІНАЦІЙ В АНГЛІЙСЬКІЙ,
НІМЕЦЬКІЙ, ІСПАНСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ
МОВАХ 67

ЧЕРЕМІСІН М.В. ГУСТАТИВНІ НОМІНАЦІЇ В
АНГЛІЙСЬКІЙ, НІМЕЦЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ
МОВАХ 70

***ФОНЕТИЧНА, ЛЕКСИЧНА І ГРАМАТИЧНА
СЕМАНТИКИ***

КОНСТАНТИНОВА О.В. СЕМАНТИЧНА ДЕРИВАЦІЯ
В АНГЛОМОВНІЙ ТЕРМІНОЛОГІЇ
ОПОДАТКУВАННЯ 74

МИХАЙЛОВА Є.В. СЕМАНТИЧНА КАТЕГОРІЯ ТА ЇЇ
РОЛЬ У ВИЗНАЧЕННІ ПОНЯТТЯ "ЧАСТИНА МОВИ" 77

ОРЕЛ І.І. РОЛЬ НАРОДНИХ ЗАБОБОНІВ І ВІРУВАНЬ
У ФОРМУВАННІ КОНОТАТИВНОГО КОМПОНЕНТА
СЕМАНТИКИ СТЕРЕОТИПІВ 80

РИШКОВА А.В. ПРОБЛЕМА ВИЗНАЧЕННЯ
СТАТУСУ ЗРОЩЕНЬ У СУЧАСНІЙ НІМЕЦЬКІЙ
МОВІ 84

ТАРАСЮК Н.Ю. ЛЕКСИКО-ГРАМАТИЧНА
ПАРАДИГМА СЛОВОТВІРНОГО ЗНАЧЕННЯ
ФРАНЦУЗЬКОГО АД'ЄКТИВА. 87

СЕМАНТИКА І ПРАГМАТИКА МОВНИХ ОДИНИЦЬ

БОРЗЕНКО О.П. СЛОВО ЯК НАЙВАЖЛИВІША
ОДИНИЦЯ МОВИ 92

ПАВЛОВСЬКА Л.О. ПРАГМАЛІНГВІСТИЧНЕ
ВИРАЖЕННЯ ВЕРБАЛЬНИХ ФОРМУЛ ПОБАЖАНЬ У 96
РІЗНОСТРУКТУРНИХ МОВАХ

СЕМАНТИКА ТЕКСТУ І ДИСКУРСУ

КАЛІНІЧЕНКО М.М. СЕМАНТИКА ЛІТЕРАТУРНИХ
ТЕКСТІВ ТА ПРОБЛЕМА ПОСТМОДЕРНІСТСЬКОЇ 99
ІНТЕРТЕКСТУАЛЬНОСТІ В КОНТЕКСТІ
АВТОРСЬКОГО ПРАВА (МІЖДИСЦИПЛІНАРНИЙ
АСПЕКТ)

КРУТЬКО Т.В. СОЦІАЛЬНІ МЕРЕЖІ ЯК ЖАНР 105
ВІРТУАЛЬНОГО ДИСКУРСУ

МІГІРІН П.І. ДО ПИТАННЯ СЕМАНТИКИ ТЕКСТУ І 107
ДИСКУРСУ

ХАРИТОНОВА Д.Д. КАТЕГОРІЇ “СВІЙ” ТА 111
“ЧУЖИЙ” У ЇХ ОПОЗИЦІЙНОМУ
ПРОТИСТАВЛЕННІ

ЧЕБЕРЯК А.М. ЛІНГВОПРАГМАТИЧНІ АСПЕКТИ 114
ГУМОРИСТИЧНОГО ДИСКУРСУ (НА МАТЕРІАЛІ
РОМАНУ ХЕЛЕН ФІЛДІНГ «ЩОДЕННИК БРІДЖИТ
ДЖОНС»)

СЕМАНТИКА І ПЕРЕКЛАД

ВАКУЛЕНКО О.Л. МІЖМОВНЕ ЗІСТАВЛЕННЯ 121
КОНЦЕПТІВ ТА ЇХНЬОЇ СТРУКТУРИ – НЕОБХІДНІ
СКЛАДОВІ ПЕРЕКЛАДАЦЬКОЇ
ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ В УМОВАХ
ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

ДЖУРИЛО А.П., БАБИЧ О.А. ПІДХОДИ ДО РОЗУМІННЯ ТЕЛЕСКОПІ ЯК НОВІТНЬОГО СПОСОБУ СЛОВОТВОРЕННЯ	126
ДЖУРИЛО А.П., ДЕМИДОВА Д.В. ГЕНДЕРНА СКЛАДОВА ПУБЛІЧНИХ ПРОМОВ В АНГЛОМОВНОМУ ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ	130
ДЖУРИЛО А.П., НАКАЛЮЖНИЙ Н.В. ФЕНОМЕН ЄВРОЛЕКТУ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЙОГО ПЕРЕКЛАДУ	134
ЗАБОЛОТНА Т.В. ОСОБЛИВОСТІ ВІДТВОРЕННЯ СЕМАНТИКИ ТОПОНІМІВ В АНГЛО-УКРАЇНСЬКОМУ ПЕРЕКЛАДІ	138
ПАЮК В.Л. ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ АРХАЇЗМІВ З АНГЛІЙСЬКОЇ НА УКРАЇНСЬКУ МОВУ	141
ХРИСТИЧ Н.С. СПОСОБИ ЗБЕРЕЖЕННЯ ЕТНОКУЛЬТУРНОЇ СЕМАНТИКИ АНТРОПОНІМІВ В АНГЛО-УКРАЇНСЬКОМУ ПЕРЕКЛАДІ	144
ШЕВЧУК Л.О., ТОНКОШКУРОВА Ю.Ю. ПРАКТИЧНІ ТРУДНОЩІ СЛОВОТВІРНОГО ХАРАКТЕРУ В АНГЛО-УКРАЇНСЬКОМУ ТА УКРАЇНСЬКО-АНГЛІЙСЬКОМУ ТЕХНІЧНОМУ ПЕРЕКЛАДІ	148
SCHMYRKO O. ÜBERSETZUNGSMÖGLICHKEITEN DER DEUTSCHEN UND UKRAINISCHEN SPRICHWÖRTER	152